

Läsnyckel

Tusen gånger om

Författare: Cecilia Sundh

Tusen gånger om är en berättelse med ett viktigt budskap. Den handlar om 13-åriga Iza, som träffar en äldre kille när hon är på sommarkollo. En kväll går allt för långt, och Iza känner skuld. Skuld och skam tusen gånger om, över varför hon inte sa nej, ropade på hjälp, eller sprang därifrån. Varför gjorde hon ingenting?

Boken är skriven på Hegas nivå fyra, med ett språk som utmanar läsarens ordförråd och grammatik. Den passar för läsare som är tretton år eller äldre, och i grupper eller klasser där man vill samtala om personlig integritet och var gränserna går när det gäller att respektera andra. Om att inte behöva känna skam och skuld, för det som inte är ens eget fel. Och om hur man hanterar känslorna efter ett övergrepp, och kan gå vidare därefter.

För pedagoger som vill använda sig av *Tusen gånger om* i en klass eller grupp, rekommenderas det att man diskuterar dessa frågor tillsammans innan läsningen, då ämnet kan vara känsligt.

Innan du läser

Titta på bokens framsida. Vad tror du att den här boken handlar om? Vilken känsla får du av flickan som syns på framsidan? Vad tänker du om personen som syns bakom henne, vilket intryck får du? Upplever du stämningen på bilden som hotfull eller kärleksfull? Varför – vad är det som gör att du tolkar bilden på det sättet, tror du?

Läs texten på bokens baksida. Stämde dina intryck och tankar om framsidan överens med det du fick veta av baksidestexten? "Det som inte fick hända hände" – vad tror du att Iza varit med om?

Medan du läser

Kapitel 1

Vet du vad ett "kollo" (en förkortning av ordet koloni) är? Har du, eller någon du känner, varit på kollo? Om du har det, var det roligt? Om du inte har det, verkar det roligt, tycker du? Vad hade du helst velat göra om du fick åka på kollo? Finns det något som du tror skulle vara jobbigt, eller kanske tråkigt, med att vara på kollo?

Hur tror du att Iza känner sig, när hon får veta att det är mobilförbud på kollot? Vad tycker du om det – kan det vara bra eller dåligt med ett mobilförbud? Eller kanske både och, samtidigt? Vilka fördelar och nackdelar kan det i så fall finnas med ett mobilförbud? Diskutera tillsammans med en kompis och försök förklara för varandra hur ni tänker, och varför ni tycker som ni gör.

Kapitel 2

Izas mamma har en ny pojkvän, och Izas pappa har precis fått barn med sin nya flickvän. Kan det vara jobbigt när ens mamma eller pappa har skilt sig, och kan det finnas något som kan bli bättre med skilda föräldrar, tänker du? Prata tillsammans med en kompis. Kanske har ni egna erfarenheter av detta? Tycker ni lika, eller helt olika?

Iza börjar tänka att det kanske inte blir så illa på kollot, trots allt. Hur kan det komma sig att hon har ändrat uppfattning, tror du?

Kapitel 3

Iza har varit ute flera gånger i skogen, och tittat på fåglar med sin pappa. Hon kan ganska mycket om fåglar. Ändå säger hon till killarna att hon inte är bra på fågelsorter. Varför säger hon inte som det är, tror du? Hade du gjort likadant som Iza, eller sagt sanningen? Varför, eller varför inte?

Kapitel 6

Iza ser äldre ut än hon är. Tänker du att det är bra att se äldre ut än man är, om man är 13 år? Kan det vara dåligt, på något sätt, tror du? Varför kan man vilja se äldre ut än man är, ibland? Kan man någon gång vilja se yngre ut än man egentligen är, och i så fall varför? Diskutera tillsammans med en kompis.

Vad tror du att Iza känner, när hon tänker på sin storebror Kalle? Tror du att hon saknar honom? Varför, eller varför inte?

Kapitel 7

Iza är rädd för ormar, säger hon. Eller var det bara en ursäkt för att få hålla en av killarna i handen, kanske? Vad tror du, och varför?

Vad tror du att Iza och killarna tänker när det ska bli disco på kvällen? Varför tittar Oskar så länge på Iza, tänker du?

Kapitel 8

När Iza får tillbaka sin mobil en kort stund på kvällen, skriver hon ett meddelande till sin bästis Madde. Om du hade varit utan mobil i ett par dagar, vem hade du först av allt velat kontakta? Din pappa, ditt syskon eller kanske en kompis? Eller någon helt annan? Varför? Om du var Iza, vad hade du berättat om dagarna på kollot, tror du? Vad tror du hade varit

roligaste eller den viktigaste händelsen för just dig, så här långt? Kanske fågelskådningen, kvällssimningen, matchen mot det andra kollot, pizzakvällen – eller de spännande, äldre killarna? Varför hade det varit roligast, tror du?

Iza brevväxlar med sin mormor, och funderar på om hon ska våga be Limpan och Oskar om deras adresser. Brukar du skriva, eller få, brev – handskrivna brev på papper, som man postar i ett kuvert? Brukar du skriva, eller få, brev digitalt genom din dator? Tycker du att det är samma känsla att läsa ett digitalt brev på datorn, som med att läsa ett handskrivet brev på papper? Varför, eller varför inte? Kan det finnas några fördelar och nackdelar med handskrivna brev, eller med digitala? Vilka föredrar du, och varför?

Har du någon vuxen som du kan anförtro dig åt, genom att skriva till, eller genom att ni sitter och pratar tillsammans om viktiga saker? Är det viktigt att ha en sådan person i sin närhet, tänker du? Eller tycker du kanske att det går lika bra att prata om viktiga saker med en jämngammal kompis? Varför, eller varför inte? Tror du att Izas mormor är en viktig kontakt för Iza? På vilket sätt då, i så fall?

Iza har lätt för att bli kär. Kan du känna igen dig i det? Varför, eller varför inte? Hur känns det i kroppen när man är kär i någon? Hur kan man sluta vara kär i någon, tänker du? Iza tänker att det inte är så smart att bli kär i någon när man snart ska lämna kollot och kanske aldrig ses mer. Kan man välja vem man blir kär i? Eller är det bara något som händer? Samtala gärna tillsammans med en kompis, om du vill!

Kapitel 9

Tycker du om att gå på disco? Varför, eller varför inte? Hur ska ett bra disco vara, tycker du? Försök beskriva för en kompis hur just din perfekta discokväll ska vara. Hur ska det se ut? Vilken musik vill du höra på? Vilka ska vara där? Ska det vara några lekar, eller tävlingar, tycker du? Varför, eller varför inte? Tycker du och din kompis lika, eller olika? Om du inte tycker om att gå på disco kan du försöka beskriva för din kompis hur en perfekt kväll ska vara! Kanske är du själv med din dator, eller en bok? Kanske umgås du med en vän, ett syskon eller ett husdjur? Kanske spelar du sällskapsspel med din familj? Berätta!

Hur tror du att Iza känner det, när hon ser Oskar med Sofie? Vad tänker hon då, tror du, och varför?

Kapitel 10

Varför tror du att Iza känner sig gråtfärdig? Vad kan det vara som Iza menar, när hon undrar varför det ska vara så svårt?

Hur kan det komma sig, tror du, att Iza först tycker att det är iskallt i vattnet och inte vill bada, men sedan hoppar i ändå? Vad är det som gör att hon glömmer kylan, tänker du?

Kapitel 11

Vad tror du att Limpan tänker, när Iza går iväg ensam med Oskar, och varför? Vad tror du att Limpan har för känslor för Iza?

Oskar försöker kyssa henne och Iza vill egentligen kyssas tillbaka. Vad är det som gör att hon ändå inte gör det, tänker du – varför känns det inte rätt, trots att hon ville först?

Varför lyssnar inte Oskar, tror du? Hör han inte vad Iza säger, eller vill han inte höra? Vad tror du?

Vad tror du det beror på, att Iza varken får fram ett ljud, eller kan röra på sig?

Kapitel 12

Hur tror du att Iza känner det när hon måste möta Oskar igen innan han går på bussen? Oskar verkar inte ha förstått att Iza "blev sur" (som han säger) över det som hänt – eller kan det vara så att han vill prata bort det, för att få det att verka mindre allvarligt än det är? Vad tror du, och varför?

När bussen åker, börjar Iza gråta. Vad känner Iza i den stunden tror du, och varför?

Kapitel 13

Iza vill inte visa sig bland folk, och jämför i sina tankar det som hänt på kollot med den gången hon var liten och kissade på sig offentligt. Hur tror du att Iza menar att hon känner sig, med tanke på den jämförelsen? Varför då, tänker du? Kan du förstå varför hon känner så? Varför, eller varför inte?

Varför tror du att Iza inte vill prata med sin mamma om vad som hänt? Hade du gjort likadant som Iza, eller hade du berättat för dina föräldrar? Varför, eller varför inte?

Kapitel 14

Iza svarar inte på Limpans meddelanden. Tror du att Limpan hade lyssnat och förstått, om hon hade berättat för honom? Varför, eller varför inte?

Varför ljuger Iza för sin kompis Madde? Vad tror du att Madde tänker om Izas påhittade berättelse om vad som hänt? Hur känner sig Iza när hon ljuger, tror du? Varför då?

Iza har dömt sig själv – tusen gånger om. Hur menar hon då och varför? Vad tror du att hon dömer sig själv för, och tror du att hon hade kunnat göra något annorlunda? Kan du förstå varför hon reagerade på det sätt hon gjorde? Varför, eller varför inte?

Kapitel 15

Iza snäser åt Madde, och tycker inte längre om sin kropp. Hur mår Iza, tror du, och varför?

Tror du att Iza känner mindre skuld och kan förlåta sig själv när hon får reda på att frysreaktioner är normalt vid ett övergrepp? Varför, eller varför inte?

Vad är det som gör att Iza kan öppna sig för sin mormor när hon inte kan prata med någon annan? Tror du att hon berättar allt som hänt för sin mormor? Varför, eller varför inte? Hur tror du att Izas mormor kommer att reagera – tror du att hon förstår och kan trösta Iza, eller kanske tvärtom? Varför, eller varför inte?

Efter läsningen

Vad tyckte du om den här boken? Vad var bäst med boken, och varför? Fanns det något som du tyckte var jobbigt eller svårt att läsa om? I så fall, vad? Var det något som du tyckte skulle ha varit annorlunda, och i så fall hur? Skulle du rekommendera boken till en vän? Varför, eller varför inte?

Vad är okej att göra mot andra och inte? När är det rätt att säga nej om någon gör något mot dig, som du inte vill? Ibland är det svårt att veta var gränserna går. Titta på sidan <http://www.dagsattprataom.se/vaga-prata/barn-ungdomar/> där det finns information om vad som är okej att göra mot andra, och vad som inte är okej. Här finns också flera bra faktafilmer. Försök sedan svara på frågorna nedan. Samarbeta gärna tillsammans två och två! Ni kan också skriva ner era svar enskilt på lappar, som er pedagog får samla in efteråt. Svara gärna anonymt, dvs skriv inte namn på lapparna. Därefter kan ni ha en diskussion i helklass, utifrån era olika svar.

- Vad är ett övergrepp? Är det någonsin okej att röra vid någon, krama någon eller kyssa någon, eller filma/fota någon utan att vara helt säker på att den andra vill det?
- Hur kan man göra, för att vara helt säker på att båda vill samma saker?
- Känner ni till #metoo? Vad tycker/tänker ni om metoo? Om ni inte känner till begreppet sedan tidigare, så ta reda på fakta om metoo!
- Iza kände skuld och skämdes över att hon inte gjorde motstånd, skrek eller gick därifrån. Vad tycker ni – är det Oskar eller Iza som borde känna skuld? Varför, eller varför inte? Hur tror ni det kan komma sig, att Iza skäms? Tror ni att Oskar skäms? Varför, eller varför inte?
- Hur tycker du att Oskar skulle ha gjort, för att det skulle ha känts rätt för båda? Vad gjorde han för fel? Hade han kunnat göra något på ett annat sätt, tycker du, och i så fall vad?
- Tänk dig att Iza var din vän, och att du fick reda på att hon varit utsatt för ett övergrepp. Vilka råd skulle du vilja ge till henne? Finns det något som hon kan göra, eller tänka, för att må bättre, tror du? Finns det något du kan göra, för att hjälpa henne komma vidare efter övergreppet, hur tänker du?
- Kan vi som sitter här inne göra något, för att det ska bli mindre vanligt med övergrepp i samhället, tänker du? Vad, i så fall?

Känner du till föreningen BRIS – Barnens rätt i samhället? Om du behöver prata med någon om något som känns jobbigt i tillvaron, så kan man som barn eller ungdom alltid ringa till BRIS. Det spelar ingen roll var du bor i Sverige, och samtalet är helt gratis. På BRIS får man prata med en kurator som kan ge råd och stöd. Bris har också en chat på www.bris.se där man kan ställa frågor och få svar direkt.

Övergrepp kan också vara något som sker på internet. Titta gärna på sidan: www.safeselfie.se där du kan få tips på hur du ska göra om du eller någon du känner råkar ut för att få bilder eller filmer av er själva spridda på internet.

Den här berättelsen får vi läsa ur Izas perspektiv. Men hur skulle det bli om det istället var Oskar som berättade vad som hände, ur sin synvinkel? Låt din berättelse följa handlingen i boken som du precis har läst – att Oskar kommer till kollot, träffar vännerna och Iza, går på fågelskådning, fotbollsturnering och disco. Men nu är det Oskar som berättar. Vad tänker han när han kommer till kollot – har han längtat? Vad ser han fram emot? Vad tycker han om sin vän Limpan? Vad tänker Oskar när han träffar Iza på kollot?

När det är dags att skiljas åt efter kollotidens slut, kan du fundera på – varför gjorde Oskar som han gjorde? Var han medveten om att han gick för långt? Vad blev fel, och vad tänker Oskar om det? Ångrar han sig? Förstår han vad som gick snett? Och – vad gör han efter att de skiljs åt? Hitta på ett eget slut på Oskars berättelse! Kanske träffar han Iza igen? Kanske kontaktar han henne på internet och ber om ursäkt? Kan Oskar och Iza bli vänner igen, tror du? Den här gången är det du som är författaren – och du som bestämmer!

Hegas arbetsmaterial kallar vi Läsnycklar – med fokus på samtal och bearbetning. Vi vill att böckerna ska räcka länge och att läsaren ska aktiveras på olika sätt och på olika plan. Ibland fokuserar Läsnyckeln mest på innehållet, ibland mer på genren, språket eller formen, det beror på vilken titel det gäller.

Välj ut frågor och uppgifter utefter vad som passar din klass/barngrupp. Jobbar du med yngre barn får förstås skriv-uppgifter förvandlas till något annat. Uppgifterna kan användas individuellt eller gemensamt i t ex boksamtal. Antingen jobbar ni med dem under läsningens gång, eller efteråt. Svaren på de flesta frågorna finns i texten – det finns inget facit i den här Läsnyckeln.

Mycket läsnöje!